

'S-GRAVENHAGE, 29 Februari 1952

Copie nr. 6

Ref. No. 2745

AAN: MIN. VAN BUITENLANDSE ZAKEN.

Fotocopie nr: 51757
FC

MP
MINUCR
Z
DOA
DOA/IN

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: D J A K A R T A

Datum van afzending: 29-2-52

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 29-2-52

Minuor - Distributie
1. Min. U.O.
2. Staatssecr.
3. Ter behandeling aan *Pub*
4./5. Verzameling Kabinet.

GEHEIM

Mede Minister Peters.

Ik heb Uwer Excellentie onthouden de stroom van banaliteiten, geuit door leidende politici over de Kabinetscrisis: in de trant van "het komt niet aan op de vorm maar op de krachten, het belang van het land primeert", etc.. Het geheel is weer als een reprise van de operettevertoning na de val van het Kabinet Natsir. Ook waag ik mij niet aan prognoses: op grond van gesprekken met Indonesische politici ben ik overtuigd, dat men zelf nog geen lijn ziet. Onder deze omstandigheden moge ik mij beperken tot het geven van een beeld van de situatie.

De directe aanleiding tot de val van het Kabinet is een materie die het bevattingsvermogen van de doorsnee politicus, overigens ook de parlamentsleden, zo niet de meeste ministers, ver te boven gaat: het gaat om de buitenlandse politieke orientatie. Toen ik in een lang, zeer vertrouwelijk gesprek met Subardjo te zijnen huize eergisterenavond Subardjo vroeg waarom hij zijn collega's niet te voren had ingelicht over de MSA-overeenkomst zei hij: "daarvoor ken ik mijn pappenheimers te goed". Met zijn bezwaren was Subardjo een Minister van Buitenlandse Zaken van formaat. Hij had een vaste lijn:

1. de verhouding met Nederland was te slecht om daarop, zoals Rum, zijn beleid te kunnen baseren;
2. een Aziatische combinatie was geen oplossing (een orientatie op India, op zichzelf reeds gevaarlijk, zou leiden tot antagoniseren van Pakistan, welk land de RI zijn vroegere instelling op India niet vergeven heeft, de Arabische landen interesseren zich niet wezenlijk voor de RI en zitten in een wespennest, de presidentie-
le reis naar de Philippijnen leidde eerder tot verkoeling, Birma is een weinig aantrekkelijke mogelijke partner);
3. Engeland was de RI welgezind maar reserveert wat het Azie te bieden heeft voor zijn vroeger koloniaal gebied;
4. Frankrijk zit in Indo-China verwickeld.

Onder deze omstandigheden bleven slechts over drie mogelijkheden.

1. een orientatie op de communistische staten, waarvan geen sprake is;
2. het zich terugtrekken als een middeleeuwse theocratische Aziatische staat of
3. een voorzichtige orientatie op Amerika, wat Subardjo deed, hetgeen hem bovendien van pas zou kunnen komen bij een eventueel

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door afd. Verbindingen worden vervaardigd.

- 2 -/4

Ref. nr. 2745

CODETELEGRAM

GEHEIM

conflict met Nederland.

De tegenstand tegen het "zich verkopen aan Amerika" begon in het Kabinet: men wierp Subardjo voor de wolven, maar kon zichzelf toch niet meer redden. Nu staat de oppositie voor de vraag welke politiek dan wel moet worden gevolgd. Subardjo wacht. En "De oppositie" weet het niet: zij heeft nu ook te bedenken, dat, zonder MSA-overeenkomst, de RI, ook al wil ze betalen, wellicht in Amerika niet zal kunnen krijgen de wapens nodig voor de veiligheid, een der hoofdpunten voor elk Regeringsprogramma.

Tegen de achtergrond van een spel Cochran, Sukarno en Subardjo vroeg ik laatstgenoemde of mijn hypothese juist was, dat de President, als zulks niet volstrekt onmogelijk zou zijn geworden, gaarne achter hem zou blijven staan omdat hij Subardjo's buitenlandse politiek eigenlijk dekte. Na een aarzeling noemde Subardjo dit eigenlijk wel juist, "maar ik ben het niet eens met 's presidenten redevoeringen". Ook had zijn politiek de instemming van Hatta. Ik zei gedacht te hebben aan de mogelijkheid, dat de President zijn ontslag zou hebben geweigerd: "wat wilt U, als de mob zich ermede gaat bemoeien". Subardjo ontweek mijn vraag of zijn terugkomen volstrekt uitgesloten te achten was, zoals algemeen wordt aangenomen.

Ik zie op het gebied der buitenlandse politiek voor "de" oppositie nu drie mogelijkheden:

1. Subardjo's MSA-overeenkomst desavoueren, dat wil zeggen alleen komen te staan, wat ook een verzwakking in de verhouding met Nederland impliceert,
2. de MSA-politiek van Subardjo continueren of
3. de overeenkomst laten bestaan, maar er geen gebruik van maken: maar in de beide laatste gevallen was het aftreden van Subardjo niet nodig geweest.

Ik laat buiten beschouwing, de eventualiteiten van een wijziging van de getroffen overeenkomst, daar ik de mogelijkheden, die de MSA in dit verband biedt, bij gebrek aan de tekst van de Wet, onvoldoende kan beoordelen.

Waar het buitenlands aspect het bevattingsvermogen van de politici zo ver overschrijdt, verleggen zij het accent maar weer liever naar het binnelands politieke terrein, waar zij zich voelen als een vis in het water, ook als het troebel is.

Hier spelen ook persoonlijke verhoudingen en intriges: zo laat, zoals bekend, de verhouding tussen de President en Hatta, en naar het schijnt ook van de echtgenoten, een en ander te wensen over. Ik heb aanleiding aan te nemen, dat Hatta in principe een behoorlijk Kabinet wel zou willen leiden, liefst een zaken, maar ook wel een coalitie-kabinet, maar zijn gezondheid is slecht (volgens Subardjo suikerziekte).

De spanningen in de Masjumi-partij berusten, behalve op een principiële tegenstelling tussen de jongeren (Natsir, Sjafruddin, Rum) en de Sukiman-groep, ook op persoonlijke rivaliteiten, bijvoorbeeld tussen

Ter bevelling van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

- 3 - 16

Ref. nr. 2745

CODETELEGRAM

GEHEIM

Sukiman, Natsir en Subardjo, Rum, welke beide laatstgenoemden niet hebben kunnen verkroppen dat zij hun plaats innamen. Uiteraard heeft de oncollegiale wijze waarop Sukiman zijn partijgenoot Subardjo heeft laten vallen, de interne verhouding nog verslechterd.

In zekere zin zie ik het conflict als een tegenstelling tussen de partijen, die iets te bieden hebben en de anderen, waarbij dit niet het geval is. Afgezien van kleine partijen, heeft de PNI het volk eigenlijk niets meer te bieden nu de onafhankelijkheid is bereikt. De PSI moet erg oppassen dat zij niet, en terecht, de naam krijgt van de "Geist der stets verneint", temeer omdat haar nogal doctrinair programma de massa weinig toespreekt; zij tracht thans maar meer tot de intellectuelen beperkte aanhang uit te breiden en neemt, zich bewust van het gevaar de boot helemaal te missen, een veel meer bescheiden en tegemoetkomende houding tegenover de andere partijen aan; houdt Sjahrir hierbij mede rekening met de mogelijkheid dat hij, als de meest vooraanstaande expert op het gebied der buitenlandse politiek binnen de kring der oppositie, wellicht voor de portefeuille van Luar Negeri in aanmerking zal worden gebracht? Hiertegenover staan de communisten, die op een positief programma kunnen wijzen: zij preken een vals, maar gevaarlijk evangelie. Naarmate de teleustellingen groter worden en het vertrouwen in de politici verdwijnt, voelen de miljoenen gelovigen zich meer aange trokken tot de Masjumi met haar religieuze ideologie.

Onder deze omstandigheden speelt vooral de Masjumi op de toekomstige verkiezingen, waarvan de PNI een belangrijke verzwakking van haar positie weet te moeten verwachten. Daarom zag de PNI het als haar belang zo gauw mogelijk toe te slaan, iedere dag uitstel betekende versterking van de Masjumi. Toen de spanningen in de Masjumi toenamen en door de PNI gehoopt werd op een breuk, achtte de PNI haar ogenblik gekomen: dat de vrij onbelangrijke PIR hier het initiatief nam, ik kreeg van de PIR Minister Wongsonegoro de indruk dat hij eigenlijk al spijt had, ^{is} een irrelevante omstandigheid. Dat hiertussen door een andere belangrijke factor speelt en wel de reeds gesignaleerde groeiende ontevredenheid van het politiek steeds machtiger wordende leger over het beleid van het Kabinet Sukiman, de PIR Minister van Defensie Sewaka was door Subardjo gepasseerd bij de behandeling van de MSA-overeenkomst, die overigens ten gunste van het leger werkt, is een van de complicaties die wederom de aandacht vestigt op de Sultan, die als vooraanstaand vorst toch nog steeds een unieke positie inneemt bij het feodaal voelende Javaanse volk.

Dit is mijns inziens de belangrijkste achtergrond van de tegenwoordige politieke situatie en niet het gezwets over zaken of coalitie Kabinet, etc.

LAMPING 397

MS Ter bevelling van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.